Година V. Timişoara, (Темишвар) 1. јула 1925. Бр. 13.

ГЛАСНИК

ЦРКВЕНИ, ШКОЛСКИ И ДРУШТВЕНИ ЛИСТ.

Издаје: Архим. Стефан Николић, Еписк. Викар.

Излази 1. и 15. сваког месеца. Уредништво и Администрација у Timişoara, Cetate Piaţa Unirii Nr. 2. Телефон број 523. (Рукописи се не враћају.)

Уређује Слободан Костић Епарх. бележник.

Службени део.

Број 352. Е. В. из 1925.

Парох. звањима и црквен. општинама темишварског протопрезвитерата.

Саопштава се Наслову, да је обављање протопрезв. визитације у црквен. општинама темишварског протопрезвитерата поверено протонам. Макси Станиловићу пароху у Немету.

У Темишвару, 2/15. јуна 1925.

Стефан
архим. еписк. викар.

Извештај о раду Епарх. Управе.

Рад седнице Епарх. Админ. Одбора од 11/24. марта 1925. год.

(Наставак.)

Позват је протопрезвитер арадски Урош Ковинчић, да поднесе образложен предлог за евентуално распуштање скупштине у Срп. Чанаду. — Позвата је црквена општина у Парцу, да поднесе препис записника и гласанице у ствари избора неколицине црквен. одборника. — Позвата је ц. о. у Краљевцу, да поднесе извештај докле траје мандат там. црквен. скупштинарима и одборницима. — Дозвољена је реорганизација ц. о. у Белобрешци и позвата је иста, да поднесе извештај о обављеној реорганизацији. — Позвата је ц. о. у Свињици, да јави, да ли сада црквен. одборници и скупштинари врше тачно своју дужност у ствари похађања одборских и скупшт. седница. — Одобрен је избор половине црквен. одбора у Малом Бечкереку. — Позвата је ц. о. у Станчеву, да поднесе имена оних часника, који немају и црквен. брак. — Узети су на знање преписи скупшт. записника црквен. општина у: Нађлаку, Сараволи, Чакову, Ђиру, М. Бечкереку, Ченеју, Нађфали, Фенлаку, Ст. Молдави, Луговету, Кетфељу, Дежану, Доњој Љупкови и Кнезу. — Одобрен је скупшт. закључак ц. о. у Мачевићу, да се у место издавања у закуп ц. о. земље, распореже на марву 2000 леја. — Дозвољено је ц. о. у Кетфељу, да обави избор црквен. одборника. — Издата је молба Викентија Грујића из Лукаревца у ствари реорганизације ц. о. там. проти арадском Урошу Ковинчићу, да испита ствар речене реорганизације. — Узети су на знање извештаји неких ц. о. о сазивању ванредних скупшт. седница. — Уништени су избори II. трећине скупштинара, 1 школ. одборника и 1 скупштинара као неправилно обављени у Нађфали, па је позвата ц. о. да држећи се строго закона поменуте изборе поново обави. — Позвата је ц. о. у Срп. Св. Мартону, да из седнице црквен. одбора поднесе своје изјашњење на молбу Саве Мијатова и др. за реорганизацију ц. о. — Одобрен је избор 4 скупштинара у Сараволи. — Одобрен је избор једне трећине скупштинара и $^1/_2$ црквен. одборника у Арад-Гају. — Враћено је Северу Веселиновићу из Сараволе активно и пасивно бирачко право. — Одобрен је избор $^1/_3$ скупштинара у Кетфељу. — Позвата је ц. о. у Торњи, да поднесе гласанице о обављеним изборима ц. о. часника. — Позвата је ц. о. у Дињашу, да поднесе списе о обављеном избору $^1/_3$ скупштинара. — Ц. о. у Петровом Селу је позвата, да поднесе гласанице о обављеном избору црквен. општ. часника, са преписом записника а до окончања ове ствари вођење црквен. општ. послова има водити досадања управа. — Упућен је повереник овог одбора Пантелејмон Дошен а. п. у Печки, да испита величину штете нанесене црквен. општини од стране старе управе и да спреми све што је потребно за реорганизацију ц. о. те да о свему извештај поднесе. — Одобрена је повишица плате Ђури Миланковићу перовођи ц. о. у Араду. — Издате су проти арадском Урошу Ковинчићу ц. о. Уредбе арадске, да на исте своје мишљење и предлог поднесе. — Позвата је ц. о. у Срп. Св. Мартону, да извести, да ли сви одборници и скупштинари имају црквени брак. — Уступљени су ЕШО-у на надлежност сви списи у спору Јоце Пекурара и Динке Мартоновић б. учитељице из Нађлака. — Позвата је ц. о. у Д. Љупкови, да поднесе извештај, да ли имају и црквени брак не само новоизабрани скупштинари, него и остали црквен. општ. часници. — Уступљени су сви списи у спору Мише Мировића и др. из Луговета против председника ц. о. Младена Томашевића и перовође Светозара Томашевића — Александру Атанацковићу адм. протопрезв. Соколовачког на поступак. — Позвате

су ц. о. у Иванди и Чанаду, да под претњом оврхе издају својим свештеницима повишену плату, а ц. о. у Рудни, да поднесе извештај у ствари издавања свештеничке плате. — Издато је упутство ц. о. у Радимни, како да састави молбу ради получења припомоћи из јерарх. Фонда за лакше издржавање свештеника. — Поднешене су ВУС-у молбе ц. о. у Гаду и Кнезу ради припомоћи за лакше издржавање свештеника. (Наставиће се.)

Неслужбени део.

325 ✝ 1925

(Свршетак.)

Какво страдање да се равна са страдањем, кроз које је Црква Христова прошла за последњих шеснаест столећа у свету? Можда се с тим страдањем може, у уском оквиру, упоредити страдање праведна човека, који је приморан да живи и ради усред неправде и разврата; можда са страдањем племените воћке међу дивљим трњем. Варају се они, који мисле, да је Црква после Константиновог едикта о обустављању гоњења Хришћана, уживала прави и трајни мир. У ствари то је био само један период одахнућа Цркве Божје од спољашњег притиска, гоњења и поруге, но у исто време и смена једног страдања другим. Јер кад Црква није страдала од гонитеља споља, страдала је од јеретика изнутра. А страдање од јеретика једва је мање од страдања гонитељског. Гонитељи су убијали тело, јеретици душу; гонитељи су рушили храмове од камена и цигље, а јеретици су рушили храм душе и савести хришћанске. Благоверни и Христољубиви цареви са војинством православног народа бранили су Цркву од спољашњег разоритеља, а Сабори Васељенски од унутрашњих. Рат је био и оно, рат и ово. Први Васељенски Сабор био је првим великим мегданом духовне борбе и по Божјој милости, првом великом победом на једној линији, на једној линији велимо, јер требали су да дођу у току времена и остали Сабори, да победе непријатеља на осталим линијама, те да очисте праву веру од сујеверице као пшеницу од кукоља. Но све ове победе, ма колико да су велике и сјајне, нису могле пресећи даље страдања Цркве, која су се кроз векове брзо смењивала и са силином морских таласа претила да потоне брод Цркве. Овим духовним победама на Саборима Црква је само исковала себи оружје за даљу борбу. У току времена рату је следовао мир, а миру рат. Но и у време рата и у време мира Црква је подједнако стајала у борби; у време рата у борби, да се спасе од таме и злобе иновераца и варвара, у време мира у борби, да се спасе од таме и злобе јеретика, расколника и одступника. У таквој беспрекидној борби корачала је из столећа у столеће и Српска Православна Црква, као део Цркве Васељенске. На целом том мучном ходу, и кроз таму од робовања под иноверцима и варварима, и кроз потоп од људских заблуда и страсти, и кроз страшну пустињу људског очајања, Црква је држала у руци пламену лучу Символа Вере Никејског Сабора. Не кажемо, да се Црква данас налази у земљи обећаној — то се може рећи само за Цркву Прослављену на небесима, за Цркву светитеља и спасених, који у земаљском животу веру очуваше вољу Божју испунише. Но Црква Воинствена на земљи налази се и дан-данас у исто тако тешким борбама, спољашњим и унутрашњим, као и кроз сву историју. Шта више, ми знамо — јер је тако пророковано — да Цркву Божју очекују и нове борбе и нова страдања све до самога свршетка времена, све до анђелске трубе и појаве знака Сина Човечјега (Матеј 24). Али нека вас то не плаши, него радује, јер је речено и проречено: кога Господ љуби онога и кара, и најпре бије свакога сина којега прима (Јевр. 12, 6). Не шаље Господ Цркви страдања, да је уништи, него да је вазда држи будну и бодру. Гле, нема тог страдања, које није користило Цркви, као што нема те борбе, у којој Црква до сада није била победилац. А наша је непокољебљива вера, да ће бити и до свршетка света како је било до сада, кроз минулих шеснаест векова. Не бојте се, јер ја победих свет! говори Господ (Јован 16, 33). Не бојте се, дакле, православни хришћани, јер имате два јемства победе у свима мукама и свима искушењима: једно је јемство сам Спаситељ наш, који је победио свет и који је Цркви својој даровао победу; а друго је јемство досадашња победа Цркве над свим противностима и противницима. У свету ћете имати невољу, прориче Господ, али не бојте се, јер ја победих свет.

Какво јунаштво да се упореди с јунаштвом духовних бораца Цркве Христове, са светитељима, који су извојевали духовну победу православљу на Првом Васељенском Сабору, с јунаштвом оних, који су по том, кроз векове и векове, ревновали, страдали и жртвовали се, да се та победа учврсти у свету и да донесе обилна плода у спасавању душа људских! У време гоњења Цркве ови борци плаћали су Истину Божју животом својим, распињани на крст, сагоревани у пламену, дављени у води, дављени на вешалима, морени глађу по тамницама, растрзани зверовима, каменовани, сечени, тровани. У мирна времена пак, када обично зло ратне суровости бива замењено злом разврата тела и духа, и када убијање тела уступи место убијању душа, светитељи су са истом онаквом ревношћу страдали и жртвовали се, сагоревајући у спасавању себе и својих ближњих, сагоревајући у посту, у молитви, у учењу, у вежбању, у исправљању. С беспримерним данонoћним трудом око божанске светлости у себи, на име око тога, да се жижак те богодане светлости не угаси него све више разгорева, они су истовремено бдили и трудили се око својих ближњих, да ни у ових не би како зли ветрови разврата у моралу и у учењу погасили ту божанску благодатну светлост, дарована вернима кроз

крштење и остале свете тајне. Требало је умртвити страсти у себи, па онда војевати против страсти ван себе. Требало је осветлити ум свој истином вере, па онда осветљивати и просвећивати друге. Требало је сама себе победити, па онда тек руководити друге к победи. Светитељи су постигли све то. Они су испунили вољу Божју, и научили су и друге и примером и речју. Они су познали истиниту веру, дубоко је усадили у срца своја, очували је у чистоти, предали је другима, а ови трећима, све с колена на колено, док та иста спасоносна вера, којом су се они спасли, није дошла и до нашег колена. Али осим чисте вере, коју нам светитељи предали у аманет они су нам још предали и свој лични пример јунаштва у држању те вере. Отуда, њихове заслуге за Цркву Васељенску не могу се измерити никаквим благом на земљи, нити платити икаквом славом под сунцем. Небо једино може измерити и платити те њихове заслуге венцем живота, живота бесмртнога, који обрече Бог онима који Га љубе (Јаков 1, 12). Њихова имена уписана су у Књигу Живих на небу, и у Календар, књигу правих бесмртника на земљи. Њих прославља Отац њихов небесни на небу, и ми њих прослављамо на земљи. Јер они су велике и сјајне звезде на небу историје људске, на коме је Христос Господ пресјајно Сунце.

Каква, најзад, победа у свету да се упореди са победом Цркве кроза све векове до сада? Та победа не припада само војсковођама него и војсци, не припада само светитељима него и војсци верних, мушких и женских, младих и старих, богатих и сиромашних, који су, према својим силама и талантима, узели учешћа у борби против греха и заблуде у свету, у борби против греха у себи, и у борби против греха у другима, те тиме и своју лепту принели свеопштој и величанственој победи Цркве. То су војске спасених, чији је број као број ситних звезда на небу. То су покајници, који су исповедили свој грех, спрали га сузама кајања, и причестили се Живим Господом Исусом. То су они, који ако нису били светитељи, држали су светитеље као узор живота, трудећи се да верују као они и да живе као они. То су и многобројни разочарани светом и светском таштином, који су нашли уточиште у винограду Господњем, и запослили се око душе своје ма и у једанаестом часу. Сви се они, по благодати Божјој, убрајају у војнике војске Христове, те и они сада учествују у победи светитељској, у победи Цркве Васељенске. Ова победа, дакле, и по огромном броју бораца, и по несравњивом јунаштву и величини војсковођа, и по дуговременом трајању борбе, и по тежини страдања у борби, и по јединственим резултатима, који су се увелико већ показали у свету, а који ће се у пуноћи показати у царству небесном — ова и оваква победа нема ни изблиза себи равне у васцелој повести рода људског од почетка света до дана данашњега. А цела та победа истиче из једног и истог животворног извора — из победе Васкрслога Христа над светом, грехом и смћру. Не бојте се, јер ја победих свет! Нити ова победа личи на обичне победе светске, које доносе корист једнима а штету другима. Не, него је ова победа ради користи свих људи на земљи. Она се нуди свима људима, служи на добро свију, без обзира стања, пола, расе, народности и језика. Отуда и ово славље Васељенске Цркве у овој свечаној години не иде на то, да једне обрадује а друге ожалости, него да све обрадује. Обрадоваће се несумњиво сви они, који љубе истину и теже за правдом, који се боје Бога и помишљају на час самрти и на оно што ће доћи после разлучења душе од тела.

Подсећајући вас, дакле, на велику прошлост Православља, на његово страдање, његове јунаке и његове победе, ми вас позивамо, драга нам браћо и децо, да сви срцем и душом узмете учашћа у овогодишњем великоме слављу, сви испуњени благодарношћу Богу, духовном радошћу, и снагом и поуздањем победничким. Победничка прошлост Васељенске Цркве у опште и Српске напосе нека укрепи веру вашу у њену победничку будућност. Дух Свети, Цар Небесни и Учитељ, нека вас просветли оном светлошћу, којом је просветлио свете Оце Првог Васељенског Сабора, да бисте били синови светлости а не таме и у овом и у оном животу, и верна деца Онога, који је алфа и омега, почетак и крај свега створеног света. Господу и Спаситељу нашем Исусу Христу нека је слава и хвала, са Оцем и Духом Светим — Тројици једнобитној и нераздељној, кроза све време и сву вечност. Амин.

Председник Св. Арх. Сабора,
Архиепископ Пећски, Митрополит Београдско-Карловачки и Патријарх Српски

ДИМИТРИЈЕ с. р.

Чланови:

Митрополит Дарбо-Босански ПЕТАР, с. р.
Митрополит Бањалучки и Бихаћски ВАСИЛИЈЕ, с.р.
Митрополит ИЛАРИОН, с. р., Епископ Вршачки.
Митрополит Црногорско-Приморски ГАВРИЛО, с. р.
Митрополит Скопљански ВАРНАВА, с. р.
Епископ Пакрачки МИРОН, с. р.
Епископ Темишварски ГЕОРГИЈЕ, с. р.
Епископ Бококоторски КИРИЛО, с. р.
Епископ Будимски ГЕОРГИЈЕ, с. р.
Епископ Горњо-Карловачки ИЛАРИОН, с. р.
Епископ Нишки ДОСИТЕЈ, с. р.
Епископ Охридски НИКОЛАЈ, с. р.
Епископ Бачки ИРИНЕЈ, с. р.
Епископ Жички ЈЕФРЕМ, с. р.
Епископ Рашко-Призренски МИХАИЛ, с. р.
Епископ Битољски ЈОСИФ, с. р.
Епископ Злетовско-Струмички СЕРАФИМ, с. р.
Епископ Далматински ДАНИЛО, с. р.
Епископ Шабачки МИХАИЛ, с. р.
Епископ Браничевски МИТРОФАН, с. р.
Епископ Тимочки ЕМИЛИЈАН, с. р.

Записи старог Београђанина.

Слава Београдске Жандармерије.

Треба нам се вратити за читавих шесет година уназад, у Београд из године 1860. до 1862. па разумети с коликим правом и поносом београдска жандармерија прославља своју данашњу славу, и шта је она све учинила за одбрану Београда знамените 1862. године.

Године 1860. од када датира преуређење жандармерије, Београд је имао управо две полиције, две једна другој непријатељске власти које су се крвавим очима гледале: српску и турску. Линија, која је од Дунава, од Видин-капије, ишла шанцем на Стамбол-капију (између Позоришта и Споменика) па се продужавала на Варош-капију и силазила Сави на Сава-капију, та линија делила је варош српску од вароши турске. Али је и с оне стране те линије, према граду, било српских кућа и српских становника. Тако је и сама српска полиција била на оној страни линије, управо на месту где се и данас налази, у дну Велике Пијаце. Спрам ње је била турска полиција. Њих је делио само један узан сокачић.

Сукоби између становника српских и турских и сукоби о надлежности између власти српске и турске били су свакодневни. Није било дана, а да није било тих сукоба, који су врло често узимали веома опасне размере. И није било скоро дана да неко од Срба или Турака није при тим сукобима главом платио.

Српска полиција спрам турске, која је појачавана низамским одредима из градске посаде, била је много слабија. Варош је била подељена на шест квартова, који су имали по једног старешину такозваног „квартаљника". Сваки кварт је имао по неколико пандура „позорника". То је било и сувише и мало и слабо и за обичан ред у вароши, а камо ли да се још одоле насртајима и турских становника и турске полиције.

И Кнез Милош, 1860. године, потпише закон о преуређењу жандармерије. По томе закону подела вароши остане на шест квартова, који добију за старешине Чланове Управе, на место пређашњих квартаљника, и са јачим и одређенијим делокругом. Тим истим законом установи се жандармеријска чета од 120 људи са чисто војним уређењем, војном дисциплином и командом. Нови жандарми, спретно униформисани и модерно наоружани замене дотадање пандуре са њиховим силавима, пиштољима и батинама у руци.

Новој групи жандармеријској било је намењено да прва прими ватрено крштење и да српско оружје прва прослави славом, која је у низу ових шесет година покрила целокупну српску војску.

Напоменули смо честе сукобе у вароши између Срба и Турака. Али се деси најпосле један, који у мало што не доведе до отвореног рата између Србије и Турске.

*

Стари Београд није уживао ове сумњиве благодети водовода које ми сада имамо. Он је имао бунаре и чесме за воду пијаћу, а кишницу и саке за друге домаће потребе. Сакације су у сакама т. ј. бурадима на двоколицама разносили савску воду по кућама нарочито за прање рубља. Што се тиче чесама њих је било на више места по вароши. Оне су биле неугледне, често као укопане у земљи тако, да се морало силазити два-три ступња док се дође до славине.

Таква је једна чесма била и „Чукур-Чесма" која се налазила управо на самом раскршћу, где се данас секу Симина и Добрачина улица.

*

У недељу 3. јуна 1862. око 4 сата по подне стекло се на чесми више низама и наших са тестијама да наточе воде. У оној свађи око тога ко ће први да наточи, једно наше шегрче случајно разбије тестију једноме низаму, а овај потегне те детету разбије главу и грдно га обрани. Ту се начини читав лом. Неко отрчи у нашу полицију и јави шта се десило. Управник вароши Михаило Барловац пошаље онамо свога чиновника Симу Нешића „Терцумана" са неколико жандарма. Сима Терцуман отпрати рањено шегрче кући, а низама потера у нашу полицију. У проласку оним сокачићем између полиције наше и турске, низам покуша да се отме и да побегне у турску полицију. И кад га у томе Сима и жандарм Ђорђе Нишлија хтедоше спречити, Турци низами са прозора своје полиције оборе плотун и на место убију Симу и Ђорђа и ране још њих неколико.

То узрује целу околину и целу варош. И кад је пала ноћ пламтеле су пушке дуж целога шанца, око свију капија које су Турци затворили. Нарочито је пушкарање било силно на Великој Пијаци. Низами беху ухватили бусије у својој полицији, а наши жандарми у здању „Капетан-Мишином", садањем Универзитету, које се онда довршавало. Пијацом се могло проћи само с крајњом опасношћу јер је била брисана унакрсном ватром.

Око капија беше се слегао силан свет. Била је крајња потреба да се до зоре, пре интервенције страних представника, сврши са тим турским утврђенима у сред вароши. И на један дискретан знак од стране Министра Унутр. Дела навале жандарми уз припомоћ грађана, те све капије сравне са земљом. Остала је само тврда Стамбол капија, која је тек после неколико година порушена.

Међутим се из града упутила једна јака чета низама у помоћ турској полицији у вароши. Сам председник министарства Гарашанин изађе пред њу, тражећи да се врати у град. Командант чете једва се на то склонио, али је тражио гаранције Министар Унутр. Дела упути жандармериског поручика Ивка Прокића са једним водом жандарма да оне низаме спроведе. Али близу градске капије, Турци се обрну на жандарме, оспу плотун и убију поручика Ивка и више жандарма, но и Турака

остане мртвих, а међу њима и њихов командант. Али је главни циљ био постигнут, Турци су били враћени у град и варош је пожртвовањем жандармерије, спасена од покоља.

Сутра дан 4. јуна, посредовањем представника гарантних сила учињена је нека врста примирја и ствар предана на решавање Великим Силама.

У уторак 5. јуна био је свечан погреб погинулих Симе Терџумана и поручика Ивка Прокића. И у моменту кад је спровод из Саборне Цркве стигао пред садање Коларчево Здање, груну с града топови на варош. Свет с погреба прсне на све стране, а сандуци са мртвацима остану на сред улице.

Жандармерија, на дужности као и увек, буде одмах упућена према градским капијама да заустави и врати Турке, који су већ били изашли из града.

Изгледа да је Ашир-паша бомбардовао варош услед једне оштре замерке из Цариграда што је олако пустио да се заузму капије у вароши и Турци у град протерају. Он је желео да под заштитом градских топова поправи учињену погрешку и опет заузме изгубљене позиције. Али се овај покушај разбио о снажан отпор жандармерије. Шака ових одлучних људи одбила је цео градски гарнизон потпомогнут целом градском артиљеријом. Међу њима било је нарочитих стрелаца, који су с изванредном прецизношћу обарали турске топџије с градских бедема. Сваки такав погодак био је пропраћен громким: уха! на целој нашој линији.

У осталом бомбардовање, које је с прекидима трајало од 9 часова пре до 4 часа по подне слабо је штете вароши нанело. Бомбе су прелетале преко вароши и падале око Батал-Џамије, Тркалишта и Врачара. Једна је окрзла била торањ Саборне Цркве, а једна добацила до Дворске Баште. Спрам садањег Хотела Национала на Великим Степеницама била је једна кафана од слабог материјала. Ту је у сам угао кафане ударило ђуле, које се зарило у меки зид па тако и остало дуго година. Ту је кафану држао неки Тодор, који је био мало криворат. И неки несташни Београђанин записа једнога дана испод оног ђулета: удари ђуле у ћоше код кривошије Тоше!

*

Тако је жандармерија београдска сјајно извршила своју дужност и сачувала Београд од велике опасности и страшнога покоља.

На староме гробљу има један гроб, већ прилично запуштен и на њему скроман споменик. На споменику пише да у томе гробу почива жандармериски поручик Ивко Прокић. који 3. јуна 1862. год. „Прими мученички венац од Турака, пошто је „Отечеству верно послужио 22 године". Улица у којој је погинуо Сима Терџуман и сад се зове „Симина улица" као што је и право. Требало би је само назвати улицом Симе Терџумана, јер многи и данас мисли да се она тако зове по Сими Сарајлији, и ако овај има своју Чубрину улицу.

Али сјајни подвизи београдске жандармерије не заустављају се само на првом бомбардовању Београда од 1862. године. Слава њена и њенога оружја обновила се и обесмртила тек при одбрани Београда 1914. и 1915. године. Док су се наше армије испред велике непријатељске офанзиве са севера, а нарочито испред мучкога бугарског напада са југоистока, спремале на трагично повлачење кроз Албанију, жандармерија је на мртвој стражи са обала Саве и Дунава бранила Београд. Она га је бранила с очајном одлучношћу, корак по корак, улицу по улицу. Непријатељ је наступао само преко њих мртвих. Колико је ту остало незнаних следбеника Симе Терџумана и Ивка Прокића! Колико пожртвовања и колико љубави према Отаџбини у тих скромних, дивних јунака! Београд им дугује сваку пошту и захвалност.

Београђани су дужни да им помажу у тешкој дужности коју врше за њихово спокојство и њихову безбедност. Јер они су били први који су грудима својим отворили бреше на капијама Београдским године 1862. и крвљу својом натопили стазу, која је кроз тврђаве на Сави и Дунаву, одвела армије српске на Шуматовац, на Куманово, на Косово, на Прилип, на Битољ, на Брегалницу, на Цер, на Рудник, на Кајмакчалан, Београд, Нови Сад, Загреб, Љубљану, Сарајево до на Јадранско Море, где су најпосле пешаци поскидали ранце а коњици сјахали с коња и казали: Ту смо и ту остајемо!

А ми трупи жандармеријској честитамо двогубу славу: српску славу крснога имена и неувелу славу храбрих бранилаца Београда од 1862. и 1915. године.

18. јуна 1921.

КРАЉЕВИЋ МАРКО.

(Наставак.)

ТРЕЋИ ДЕО.

Б.

30. Сестра Леке капетана.

(Из Херцеговине — Колашин.)

Пише вино, па и зачамаше
Од нећеље опет до нећеље.
Марко често оком погледује,
Погледује оба побратима,
А који ће Лежи поменути,
Проговорит' ријеч за ђевојку;
Како Марко у њих погледује,
А они ти у земљицу црну:
Није ласно Леки поменути,
Онакоме главноме јунаку!
Кад се Марко виђе на невољи,
За невољу ријеч проговори:
„Поглавице, Леко капетане!
„Ми сиђосмо и ми писмо вино,
„О свачему, Леко, бесједисмо,

„Све те гледам, све те ослушкујем,
„А кад ћеш ме, Леко, приупитат',
„Што смо даљну земљу проходили
„И ми наше коње уморили,
„А ти, Леко, не шће да упиташ".
Удари се јунак на јунака,
Удари се памет на памецу,
Те му Леко чудно одговара:
„О војводо, Краљевићу Марко!
„Како бих те, брате, упитао,
„Кад си, Марко, давно иштетио,
„Што почешће к мене не идете,
„Да с' за лако здравље упитамо
„И ми рујна вина напојимо?
„Ви сте к мене, ја ћу сјутра к [вама".
За дуго му Марко не мучао,
Но му друго Марко проговара:
„Све је тако, Леко капетане!
„Ал' ти другу хоћу бесједити,
„Бесједити, а доста је стидно:
„Нама тешки гласи досадише
„А у тебе чудо казујући,
„Чудно чудо, поноситу Росу;
„Што је земље на четири стране,
„Буту Босну и Урменлије,
„Што је Шама и што је Мисира,
„Аћолије и Анадолије,
„И влашкијех седам краљевина,
„Да јој друге у сву земљу није;
„А њу фале, а и нас не куде;
„Ми смо дошли, Леко капетане,
„Да у тебе просимо ђевојку.
„Сва тројица јесмо побратими,
„Сва тројица јутрос нежењени;
„Подај сестру за кога ти драго,
„Бирај зета, кога теби драго:
„Један да је хитар ђувеглија,
„А двојица да су два ђевера,
„С тобом да смо главни прија- [тељи".
Плану Лека, па се намрдио:
„Прођи ме се, војевода Марко!
„Немој прстен вадит' на ђевојку,
„Ни вадити просачку буклију:
„Што сам јунак у Богу желио,
„То сам данас једва дочекао,
„Да ја стечем таке пријатеље;
„Ал' да тебе једну муку кажем:
„Што си чуо, ти војвода Марко,
„Да љепоте не има ђевојци,
„Истина је баш што људи кажу;
„Ал' је сестра моја самовољна,
„Не боји се никога до Бога,
„А за брата ни хабера нема:
„Седамдесет и четири просца
„Што су сестри дослен доходила,
„Сваком сестра находи махану,
„Код просаца брата застидила;
„Не смрјем ти прстен приватити,
„Ни попити просачку буклију,
„Ако сестра сјутра не шће поћи,
„Како ћу ти онда одговорит'?"
Грохотом се Марко насмијао,
Па ти Леки ријеч проговара:
„Авај Лека, весела ти мајка!
„А какав би био старјешина
„Те судити једном земљом равном,
„Па се тебе сестра не бојати,
„Кунем ти се и Богом и вјером:
„Да је моја у Прилипу моме,
„Па кад она не би послушала,
„Ја бих њене руке осјекао,
„Ил' њезине очи извадио!
„А чујеш ли, Леко капетане!
„Ако с' бојиш миле секе твоје,
„Ну отиди на бијелу кулу,
„Иди, Лека, ће ти сједи сека,
„Те се моли, доведи је амо,
„Нека она сагледа војводе,
„Твоју сестру, Лека ослободи,
„Нека пође, за кога јој драго"...
Скочи Леке, ријеч не пореče,
Оде Лека на високу кулу,
Те Росанди сестри казиваше:
„Хајде, селе, поносита Росо!
„Хајде, селе, на танке чардаке,
„Запало ти у вијеку твоме,
„Да обираш три српске војводе,
„Што их данас у свијету нема,
„Да ти братац стече пријатеље,
„А ти, селе, да с' удомиш дивно".
Сестра брату ријеч проговара:
„Хајде, брале, на танке чардаке,
„Те пиј шњима вино и наздрављај,
„Ето сестре на танке чардаке".
Оде Лека одмах к војводама,
Те сјеђаху браћа на чардаку.

(Наставиће се.)

Здравље на селу.

—

5. Човек се разболи од неваљана пића.

— Пре свега морамо знати да није свака вода добра.

— Мутна, жута или зелена вода из смрдљивих бара и из локава, из бунара који је близу захода или ђубрета, обично је гадна и одврана тако, да људи неће ни да је пију. Зато се од таке воде човек ретко разболи.

— Највише може да шкоди вода у којој има клица од заразних болести, ма вода изгледала да је добра, јер је чиста, бистра и питка. Тако вода из река испод какве вароши може да донесе колеру, а вода из бунара може да шири тифус.

— Друга пића као што су вино, пиво, ракија, ликери, кава и тој, могу бити најбоље начињена, па опет шкодљива по здравље, ако их човек често много и неумерено пије, и ако се човек надмеће у пићу ко више може попити, као наши сељаци кад се часте. Вино и пиво не само да шкоди ономе који га пије, него може да шкоди и потомству, јер то се зна да су деца од пијанаца и телом и душом много слабија и лошија него деца оних који нису пијанци. *Зато је најбоље не пити никаква опојна пића. Треба бити трезвен.* Трезвењаци су много здравији, издржљиви и дуже живе, него они који пију опојна пића (пива, вина, рикије и друго).

— Зато ако имаш здраву кћер не удаји је за пијанца, јер ће бити несретна и с мужом и са децом.

Белешке.

СЕДНИЦЕ ЕПАРХ. ОДСЕКА. Епарх. Конзисторија држала је седницу своју 9/22., Епарх. Адм. Одбор 10/23. а Епарх. Школ. Одбор 11/24. јуна.

О ПУТУ ЕПИСК. ВИКАРА ПО КЛИСУРИ донећемо извештај у идућем броју.

РУКОПОЛОЖЕЊЕ. Преосв. Епископ-Дијецезан рукоположио је свршт. богослова *Михајла Стојановића* из Срп. Св. Петра у Вел. Бечкереку на 1. дан Духова за ђакона а на 2. дан Духова за презвитера.

ХРАМОВНЕ СЛАВЕ. На Видовдан славио је своју славу св. храм у Т. Моноштору, на Ивањдан славили су св. храмови у Кетфељу у Рудни а на Сабор Арх. Гаврила св. храмови у Иванди и Срп. Ченеју. Еписк. Викар изаслао је на те славе на саслужбу ове свештенике: у Т. Моноштор Милана Николића пароха кетфељског (проповеда) и јером. Дамаскина Рацковог а. п. у Фенлаку (држи предавање), у Кетфељ проту Александра Грујића пароха у Варјашу (проповеда) и јером. Германа Јојића а. п. у Сараволи (држи предавање), у Рудну јером. Мирона Ненадовића а. п. у Станчеву (проповеда) и јером. Мирона Митровића а. п. у Иванди (држи предавање), у Иванду Милана Николића пароха у Кетфељу (проповеда) и Јована М. Драгојевића а. п. у Срп. Св. Мартону (држи предавање) а у Срп. Ченеју Симеона Видака пароха у Вел. Св. Миклушу (проповеда) и Раду Фенлачког а. п. у Соки (држи предавање).

ПРОСЛАВА ХРАМОВНЕ СЛАВЕ У ДИЊАШУ. Храмовна слава, летњи Св. Никола, прослављен је ове године у Дињашу свечано како никада до сада. Св. литургију одслужило је пет свештеника: О. Герман Милошевић а. п. у Гаду, О. Мирон Митровић а. п. у Иванди, О. Иларијон Сујић а. п. у Рудни, јером. Рада Фенлачки а. п. у Соки и јером. Јован Папин а. п. у Денти. Јован Папин одржао је на св. литургији лепу и језгровиту проповед а исто тако и Рада Фенлачки предавање после вечерња и резања колача.

Школска деца приредила су увече забаву са игранком. Деца су у два гласа уз пратњу на хармониуму отпевала: 1. Бортњански-Соколов: Псалам 85. 2. „У братски загрљај", дует Милева Силин и Марина Путић. 3. „Цар Ћира", шала у 3 чина с певањем. 4. „Вољно чедо".

У позоришном комаду „Цар Ћира" нарочито се истакао и свима допао мали Миливој Путић, који је улогу шегрта — а и цара — ванредно добро одиграо, као да је дугогодишњи препреден шегрт.

Забава је донела свега 4005 леја прихода и кад су се трошкови одбили остало је чисто 1902 леја, од тога је „Гласнику" поклоњено 500 леја а 1402 леја подељено је пола св. цркви а пола читаоници.

ОСВЕЋЕЊЕ КРСТА У ПЕТРОВОМ СЕЛУ. Наши честити Срби у Петровом Селу чувају своју прадедовску веру и народност. Св. храм посећују најуредније и одушевљавају се за сваку српску ствар. И поред сиромашног стања много жртвују за одржање своје св. цркве и школе. Један од њих, Јован Андрејић подигао је у пољу крст, који је на други дан Духова осветио там. а. п. јером. Виктор Поповић. Евала брату Јови на племенитом делу, за које га Господ благословио. А вама мила браћо из Петровог Села, велимо: истрајте на доброме путу, којим ходите.

ПОКЛОН СВ. ХРАМУ У САРАВОЛИ. Истинским заузимањем О. Германа а. п. и учитељице Мијатове поклонило је Материнско Удружење у Сараволи там. св. храму на први дан Духова два нова барјака, која је истога дана там. свештеник уз пригодно слово најсвечаније осветио. Кума беше Паулина супруга Аце Тодорова, која је на барјаке даривала диван венац са тракама и надписом: „Од кума Паулине" — исто тако је даривало новчано и Материн. Удружење а председница Ленка Лепојева и чланица Јулијана Станков поклониле су оцу Герману кошуљу од српског платна. За време освећења барјака појачки кор је силно појао, као и на св. литургији и на вечерњу. Слова на оба барјака „Поклон Матер. Удружење 1925. год." везле су там. честите девојке Боса Станков и Бојана Минић. Учитељица Мијатова приредила је дечју забаву о Ђурђевдану у корист нових барјака. Чист приход беше 1400 леја. У име цркве хвала свима на заузимању и труду.

Јавна благодарност.

Школски Одбор срп. прав. црк. општ. чаковачке и овим путем изриче благодарност г. јереју Георгију Терзићу адм. пар. и привременом учитељу на показаном „одличном" успеху приликом завршног шк. испита, који је одржан 20. јуна 1925. год.

Тај успех је тиме већи и значајнији када се узме у обзир, да је пре његовог доласка од стране државних органа препоручено, да се због нестручне учитељске снаге и лошег успеха школа затвори.

Хвала и живео!

Чакова, 22. јуна 1925. год.

Ђура Атанасијевић с. р. шк. благајник и старатељ. **Јефта Пантић** с. р председник црк. општ.

Јован Ђорђевић с. р.
Јован Илијевић с. р.
школски одборници.

СЛОБОДАН КОСТИЋ, Темишвар.

Разбојници.

— Слике из окупације ваљевског округа. —
(Наставак.)

Хајдуци Јанићије Јанковић и Алекса Милутиновић

обешени 31. маја 1916.

Јанићије је био столар. До балканског рата је живео у своме селу и радио посао. Борио се против Турске. Био је на Једрену. Учествовао је и у рату против Бугара. Био је и против Арнаута. Никада није био рањен. Био је одликован. Никада није био кажњен. 1914. године ступи у борбу против Аустрије. Учествовао је у борбама док Аустроугарска војска није у јесен 1914 потучена и избачена из Србије. Тада се разболи. Добије пегавац. Боловао је три месеца у Ваљеву. Преболи пегавац и добије један месец боловања. Дошао је кући. Пре него што је оздравио, дошао је један од општинског суда и узео 100 динара да пријави да је још болестан. После неколико дана дошао је поново с тим, да му даде још 100 динара, па ће вратити акт

команди с тим, да је још болестан. Када је прошло нових 20 дана дође тај и јави му, да је дошла патрола да га води. Пођу општини. Сретне благајника и упита зашто је дошла патрола. Овај заиште две стотине динара, па ће целу ствар средити. Даде благајнику 200 динара. Јанићије кући — патрола кући.

Када је видео да ће га патрола ухватити, зграби пушку и одмете се у гору. Није хтео дозволити да њега, који је у свим ратовима учествовао, патрола стражарно спроваћа команди. 3. маја се одметнуо. Месец дана се крио. Издржавао се од куће и ситнијим крађама. Почетком јуна се нађе са Алексом. Заједно с њиме поробе једног сељака за 25 банки.

Потере су биле одређиване. Приликом једне буде Алекса рањен и ухваћен. Јанићије оста опет сам. Али за кратко време. Нађе се са Милком, Милком Миливојевић из Таора. Милка је била девојче од 19 – 20 година. Онижа, мила лика, лепа струка, црне масти, лепо развијена планинка. Црне очи као угарак, несташно су се смешиле на свакога. Одметне се и она. Јанићије је заволи силно, искрено. Њега, који је већ био одивљао, Милка је навладала. Милка му поста идеал и идол. Њој се клањао, њој служио, њу слушао. И сада кад год је споменуо Милку, говорио је о њој са пуно нежности и љубави. Она му је била анђео чувар. Што никога није убио, има само Милки захвалити.

Живео је са Милком у шуми до 3. августа. Тада се утицајем Милке, преда српским властима. Доспе у судски притвор. У затвору је лежао два месеца без испита. Неко му се понуди да за 150 динара пожури ствар. Даде 150 динара али оста и даље у притвору. Досади му притвор. Једна циганка му баци пилу у затвор. Њоме просече прозоре и шипке па поново побегне у гору. Милка пође за њим. Поче да се свети. Одмах ухвати онога од општинског суда, који га је уцењивао. Отме му 600 динара и добро га се натуче.

— Хтео сам га убити — рече — али Милка није дала.

1915. године, наступањем Аустро-угарске војске буде наређена отступница српске. Јанићије се и даље крио. Чим су наишле Аустро-угарске трупе, Јанићије се преда Аустријанцима. Ови га пусте кући. Код куће није дуго био. За кратко време буде оптужен због разбојства и хајдучије. Све крађе и разбојства су њему приписивали. Буде стављен пред војни суд и осуђен на смрт.

Суђен је због насиља и разбојства у своти од преко 1000 динара.

Када је Јанићије ухваћен, ухвате и Милку, па је војни суд у Ваљеву осуди на 5 година тешке тамнице због саучешћа у разбојству.

Поред Милке нађе се и са Гвозденом, који је заједно са Јанићијем и Алексом осуђен на 15 година робије.

* * *

Алекса је био сељак. До рата је радио тежачке послове. Учествовао је у свима ратовима, па и у овом осам месеци. У војсци је био пионер-минер. Учествовао је нарочито при обрани Шапца 1914. године и при рушењу гвозденог моста на Колубари код Лајковца.

1915. године му се поболи породица од пегавца. Некоји су му у породици и умрли. Добије дозволу да походи и сахрани своје. И сам се разболи од пегавца. Боловао је два месеца. Када је оздравио оде у општину да добије уверење те да се пријави јединици. Место 11 гроша, кмет му узме 30 динара и истави уверење погрешно. У томе је стигла и патрола да га спроведе. Чим је видео шта се спрема, зграби пушку и одметне се у гору. Није га нико помагао, поче робити. Украо је 100 динара од Ненада Ђуричића из Дубрава, и 150 динара од Драгић Мојића из Брезавица.

Почетком јуна се нађе са Јанићијем. Помагао му је у раду. Приликом једне потере буде ухваћен и затворен. При повлачењу однесу га до Митровице. Ту буде пуштен. У путу га ухвате аустро-угарске страже без објаве и буде доведен у Београд. У Београду буде прегледан и као инвалид пуштен, кући. Дође кући.

Код куће га пријаве због крађе и насиља, и војни суд ваљевски га осуди због разбојства преко 1000 динара на смрт.

* * *

Колико год сам пута долазио у затвор, Јанићије је питао:

— Јеси ли видео Милку. Знаш, бојим се за њу — говорио би — и за оно чедо под појасом.

Ако је била служба у дворишту затвора заједно и мушки и женски, Јанићије би гледао на ону страну где је Милка стајала. Женске су обично стајале пред мушкима, у реду њих 15—20, два три реда.

Једнога дана ми рече председник суда капетан Апати, да је Јанићије на записник код суда молио да буде венчан са Милком, и умоли ме да му молби удовољим и са Милком га венчам. Разложим председнику да то у смислу српских закона не може бити и да су ми меродавне не наредбе суда, него постојећи закони српски, који на смрт осуђеном забрањује брак и који треба да су у смислу одлуке Хашке конференције у крепости. Апати то није хтео да схвати. Сумњиво ме је погледао и оставио.

Пријави ме Команданту. Командант ми усмено нареди да венчам Јанићија. Изјавим, да ме може казнити, али то не могу учинити, ако мисли да нећу, могу тражити одлуку од свог Епископа. Командант је замишљао, да може венчање наредити, када може потврдити пресуду смртну.

После једног богослужења ме и сам Јанићије замоли да га венчам са Милком. Разложим Јанићију целу ствар.

— Ишти диспензацију, само ме венчај — рече.

(Наставиће се.)

Штампарија Браћа Чендеш, Тимишоара. 3506b